

КОНТАКТИТЕ МЕЖДУ СЪСЕДНАТА НА БЪЛГАРИЯ СЪРБИЯ И РИМСКАТА ЦЪРКВА

Екатерина Ангелова

Интерес представляват отношенията между съседната на България Сърбия и Римокатолическата църква с оглед да се направи паралел как Рим действа спрямо сърбите в съпоставка с българските проблеми. Както се знае, целта на Инокентий III(1198-1216) е да разшири папското влияние над Балканския полуостров и съответно над Източната християнска църква. Разликата обаче, е че в Сърбия, политиката на Папството има завоевателен характер и работи срещу интересите на сръбското население, като мисионерите, изпратени от Рим ограбват богатствата на населението, експлоатират го, а католическата пропаганда забавя развитието на сръбската култура и съответно утвърждаването на сръбската народност. Във българската държава това не е така. Успехът на тази завоевателна политика на Рим се дължи на факта, че в Сърбия по това време бушуват династически борби между синовете на Стефан Неман.¹ Унгарският крал цели да възстанови цялата територия, която е завладяна от баща му Бела III през 1183 г. и след това е дадена на Маргарет² като зестра при брака ѝ с Исак II Ангел (1185-1195/ 1203-1204). Унгарско-сръбските войски заемат областта между Белград, Браничево и Ниш, а Вълкан взема последния град като награда за сътрудничеството си. Но скоро след това той е прокуден от брат си Стефан II, който се завръща в Сърбия, вероятно с военната помощ на Калоян. Междувременно Стефан II се жени за жена от двора на цар Калоян (1197-1207).³ Първият документиран контакт между Инокентий и Югоизточна Европа датира от януари 1199 г. Вълкан изпраща писмо до Рим с молба за закрила на папата и за изпращане на легат в земите му. Регистрите отразяват любезният отговор на Инокентий, който вижда възможността да получи съюзник на източните брегове на Адриатическото море и да разшири влиянието на Рим в региона.

Папата изпраща в двора на Вълкан капелан Йоан Казимерски, което е и първата от дългата поредица мисии, които след това го довеждат до Константинопол, Босна, Унгария и България.

¹ Николов, И. Папската политика в Сърбия в края на XII и началото на XIII в. – Годишник на Софийския университет. Философско-исторически факултет. Кн. 3 – История – Т. 60., 1967,191.

² Маргарет Унгарска е византийска императрица от брака си с Исак II Ангел и кралица на Солун чрез брака с Бонифаций Монфератски. Тя е регент на Солун на нейния малолетен син Деметрий Монфератски през 1207–1216 г.

³ Madgearu, A. The Asanids: the political and military history of the second Bulgarian Empire (1185–1280). Leiden, 2017, 124.

Амбициозната политика на Инокентий III за присъединяване на Сърбия към лоното на западното християнство отбелязана в регистрите се забелязва и в политиката му спрямо България по това време. Интересно е споменаването, съдържащо се в писмо, изпратено от Вълкан до Инокентий, за ерес, която според сръбския владетел се разпространява из цяла Босна. С разтревожен тон Вълкан съобщава, че най-малко десет хиляди души я практикуват, и че сред тях е бан Кулин. Характерът на тази предполагаема ерес, често свързвана с богомилството, е един от най-важните проблеми в историята на средновековна Босна.⁴

Терминът „богомилство“ никога не се споменава нито от папата, нито от неговите кореспонденти. От друга страна, ситуацията в Босна е ясно обозначена като *heresis*, а в някои случаи като *catharorum heresis*, знак, че папата и неговите легати я смятат за равностойна на ересите, разпространяващи се на Запад по същото време.⁵ По късно това се забелязва и в България при цар Борил. След 1204 г. настъпва ясно сближаване между южнославянските държави и Рим. Причините за това сближаване трябва да се търсят в трудните условия, в които се намира развитието на българската и сръбската държавност в началото на XIII век. Второто българско царство възниква в резултат на въстанието на населението на българските земи срещу византийската власт. Сръбската държава се е образувала въз основа на обединението на редица малки княжества, които преди това са били зависими от Византийската империя. До края на XII век. и в двете държави е призната независимостта им от Византия и те успешно разширяват своите позиции на Балканите за сметка на отслабваща империя. И Сърбия и България обаче от политическа гледна точка нямат своето легитимно признато място в традиционната политическа структура на региона. Императорската титла на новите български владетели не е призната от нито една висша църковна или светска власт на християнския свят, а титлата „Велики Жупан“, носена от Стефан Неманя, който обединява сръбските земи, няма съответствие с титлите, приети в Европа.⁶ Логична е тезата, че както Сърбия, така и България успяват да си осигурят своята независимост, като се възползват от редица благоприятни обстоятелства. И двете държави се нуждаят от международна легитимация, нещо, което по очевидни причини нямало да дойде от Константинопол, който счита техните територии за част от своите области, а лидерите

⁴ Dall'Aglio, F. Innocent III and South-eastern Europe: Orthodox, Heterodox, or Heretics? *Studia Ceranea* 9, 2019, 13.

⁵ Dall'Aglio, F. Innocent III and South-eastern Europe: Orthodox, Heterodox, or Heretics? *Studia Ceranea* 9, 2019, 14-15.

⁶ Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. Москва, 2007, 126.

им като бунтовници.⁷ Във България, където след началото на въстанието е невъзможно да се поддържа зависимостта на българското духовенство от Охридския архиепископ, който се намира на византийска територия и е назначен от византийския император, решението на проблема е намерено в това, че няколко епископа, които попадат под властта на бунтовниците, поставят в столицата на Търново свещеника Василий като архиепископ. Василий става ръководител на независима архиепископия, чиято юрисдикция се разпростира върху цялата територия на възроденото българско царство. Това е неразрешен акт, приет без съгласието на Охрид, от който се отделят епископствата, които били част от Търновската архиепископия, и, разбира се, без санкцията на Константинопол или на някой от другите източни патриарси. В очите на съседните православни църкви архиепископ Василий е нелегален узурпатор. Причини за недоволство от положението им има и във владетелите на Сърбия. В подчинените им земи има само една православна епископия с център в Раса, също подчинена на Охридската архиепископия. Малко вероятно е да се освободят законно от църковната зависимост от Константинополската патриаршия и затова възгледите на южнославянските владетели трябвало да се насочат към Рим. Сръбските владетели имат и друга важна причина за установяване на контакти с папския престол. До края на 80-те години на XII век, Стефан Неманя успява да подчини територията на Приморска Сърбия (става въпрос за сръбската територия по адриатическото крайбрежие. (Бел. Моя –Е. А.) на своята власт и тогава възникнал въпросът за регулиране на отношенията между представителите на големите жупански власти и католическите епископства в градовете, подчинени на големия жупан на Адриатическото крайбрежие. Първоначално утвърждаването на властта на православните владетели на Рашка над територията на Приморието не оставя без конфликти с местните католически институции. И така, братът на Стефан Неманя, Мирослав, отстоявайки властта си над Захълмието, си присвоява имуществото на убития от местното благородство архиепископ на Сплит, не допуска местни епископи в техните ведомства, не пуска папския легат Теобалд в своето княжество, за което е и отлъчен от Църквата. Една от причините за конфликтите е че католическото духовенство в Приморието подкрепяло местните владетели, с които традиционно се свързвали, в борбата им срещу разширяването на Рашка. Известно е например, че архиепископ Бара Григорий през 1189 г. избягал от немските войски с вдовицата на последния княз на Зета от местната династия на Михаил и никога не се върнал в своята епархия. В тези условия за сръбския

⁷ Dall'Aglio, F. Innocent III and South-eastern Europe: Orthodox, Heterodox, or Heretics? *Studia Ceranea* 9, 2019,12.

владетел е важно курията да установи контакти с него. В същата 1189 г. е датирано писмо на папа Климент III до Стефан Неманя и неговите братя, в което папата предлага да даде добър пример и послушание, когато решава църковните дела на новия дубровнишки архиепископ Бернар. Явно е, че Стефан Неманя успява да установи приятелски отношения с курията. По-късно неговият син и наследник Стефан пише на папа Инокентий III, че възнамерява винаги да следва „Светата римска църква като добрата памет на баща ми“.⁸

Има сведения, че Стефан Първовенчани (1196-1228), великия жупан на Рашка, води преговори с Римската курия. Сведения за това ни дава писмото на Инокентий III, изпратено през септември 1204 г. до легата му в България кардинал Лъв. В това писмо Инокентий припомня, че веднъж към него се е обърнал „благородният мъж великият жупан на Сърбия“ с молба да изпрати при него легат, който „би го накарал да се подчини на римската църква“ и би поставил царската корона върху главата му. Подобна коронация би означавала окончателното утвърждаване на суверенитета на сръбската държава и би осигурила общопризнато място сред държавите от християнския свят, което окончателно отслабената Византийска империя вече не могла да гарантира. За да постигне тази цел, жупана, очевидно, е готов да приеме католицизма и да подтикне православните си поданици да го направят. Не случайно подобна стъпка е предшествана от разпадането на брака му с византийската принцеса. Попечителството над престола на св. Петър ще позволи на сръбския владетел успешно да разрешава противоречиви въпроси в отношенията с съседите католици, по-специално с войнствено настроен бан на Далмация Ендре, който напада Захълмието Рашка през 1198 г.⁹ Обръщението на папата към Калоян в началото също е отправено към „благородния мъж“, както е и в Сърбия. Заключение на това може да се каже, че както при Калоян, така и в Сърбия, едно бъдещо сближение с Рим би донесло на споменатите балкански държави окончателното утвърждаване на независимостта и на двете, и би им осигурило почетно място сред държавите в християнския свят, както на Изток, така и на Запад.

И в двете балкански държави, Рим използва унгарското надмощие в Сърбия за да разпространи влиянието на Римската църква. За това свидетелстват две писма от 22 март 1203 г. В първото писмо папата заповядва на архиепископа на Калоча да замине за Сърбия, за да „доведе великия префект Вълкан, прелати и благородници от тази страна

⁸ Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. Москва, 2007, 126-127.

⁹ Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. Москва, 2007, 128.

на вяра и послушание към римската църква и да ги освободи от подчинение на константинополския патриарх“ и по същия начин пише на унгарския крал. Папата изпраща още едно писмо до Вълкан, като го информира да го изпрати на архиепископа на Калоча, за да може той да посредничи, така че Вълкан да получи „духовно подчинение и подчинение на римската църква“ и по същия начин, както се казва, той пише на „архиепископи, епископи и благородници на Сърбия“. Ключова роля в сближаването на Вълкан с Рим изиграва унгарският крал Емерих. За това свидетелстват две по-късни писма от папата до унгарският крал от 15 септември 1204 г. И в двете писма папа Иннокентий III подчертава ролята на Емерих в присъединяването на Вълкан към лоното на Римската църква и в писмата изрично се заявява, че Емерих му е предложил и че по негова воля „големият префект на Сърбия (Вълкан) изразява дължимото и всеотдайно уважение към Апостолския престол и желанието да получи кралската корона от нас (папата), запазвайки вашата (Емерикска) върховна власт.“¹⁰ В българската държава, Унгария също може да се каже, че изиграва важна роля като посредник между Папството. Очевидно стремежите на Вълкан, както и на Стефан са да получат кралската корона. Емерих, настоява, че този акт по никакъв начин не трябва да застрашава светските му права над Сърбия, а папата получава възможността Сърбия да бъде част от Римската църква. Че всичко това не минава по плана на Емерих показва фактът, че Вълкан не получава короната, а Сърбия не е става част от римската църква. Не е ясно дали Вълкан е пропуснал възможността да бъде коронясан, за да не се наложи да жертва православната вяра на баща си. Както се вижда от примера на българския владетел Калоян, короната пристига от папата по същото време, тъй като той се присъединява към римската църква в името на своя народ. Въз основа на това, което е известно, изводът е, че в Сърбия, Вълкан не провежда политика, която би навредила по никакъв начин на православната църква.¹¹ Католическото влияние отбелязва известни успехи главно в западните провинции на Сърбия, а един от каналите по които най-вероятно прониква, според Йордан Николов е заселването на саксонските рудари на Балканския полуостров през XII- XIII в.¹² Сръбската държава оказва силна съпротива на католическата пропаганда. Тя се опитва да запази своята независимост, бит, култура и традиции. Въпреки силният натиск на римската курия католицизмът не успява да пусне здрави корени. За сърбите католическата църква била и остава чужда и враждебна.¹³ И така, докато Българската църква остава под официалната юрисдикция на Рим до 1232

¹⁰ Коматина, Ив. Црква и држава у Српским земљама од XI до XIII века. Белград 2016, 250-251.

¹¹ Коматина, Ив. Црква и држава у Српским земљама од XI до XIII века. Белград 2016, 251.

¹² Николов, И. Папската политика в Сърбия в края на XII и началото на XIII в. – Годишник на Софийския университет. Философско-исторически факултет. Кн. 3 – История – Т. 60., 1967, 168.

¹³ Николов, И. Папската политика в Сърбия в края на XII и началото на XIII в. – Годишник на Софийския университет. Философско-исторически факултет. Кн. 3 – История – Т. 60., 1967, 191.

г., сръбското духовенство така и не признава папското първенство. През 1219 г. никейският император Теодор I Ласкарис (1204-1221) се съгласява със създаването на автокефална сръбска църква и патриарха на Константинопол Мануил I Сарантин (1217-1222) ръкополага Сава, монах и брат на цар Стефан, за свой първи архиепископ и по този начин православната ориентация на Сърбия е определен веднъж завинаги, а сръбското духовенство трябва да изясни отношението си към римската църква. Следователно не е изненадващо, че сръбският Номоканон (Законоправило), съставен по това време от архиепископ Сава, съдържа редица антилатински текстове.¹⁴ Според средновековния агиограф Теодосий, който пише за пристигането на Св. Сава в Никея именно Сава се обръща не към патриарха, а към императора с молба за издигането си в архиепископски сан. Теодор I Ласкарис не може да му откаже, тъй като са в роднински връзка. Многократните писма на Охридския архиепископ Димитър Хоматиан, в които той протестира срещу назначаването на Сава, като отказва да го нарече епископ и задава въпроса в коя катедра архиепископ Сава е издигнат, защото ако е на Рашката, то той е подчинен на Охридската архиепископия, показват неприемането му на сръбската автокефална църква. Хоматиан в писмата си също упреква Сава, че отстранява епископа на Призрен. Това навежда на няколко гледни точки. Първата е, че са изминали няколко години между назначаването на Сава за архиепископ и съгласието на Константинопол за автокефалност на сръбската църква, а другото предположение, е че тези събития са се случили едновременно.¹⁵

През лятото на 1203 г. Калоян атакува Вуканова Сърбия¹⁶, плячкосва Рашка и анексира Ниш, като там поставя български епископ.¹⁷ Тези действия на българския владетел може да се смята, че са продиктувани по – скоро от амбицията на Калоян да завоева територии за собственото си царство, а не толкова за да окаже помощ на Стефан Неманя II (1196-1228).

Интерес представлява и писмо изпратено от папата до Калоян от 10 септември 1203 г., с което Инокентий III призовава българския владетел да сключи мирен договор

¹⁴ Nikolov, A. The Medieval Slavonic “Dossier” of the Great Schism: Historical Narrations and Lists of Latin Errors among the Balkan Slavs. – *Contra Latinos Et Adversus Graecos: The Separation Between Rome and Constantinople from the Ninth to the Fifteenth Century*. Bibliotheca De Byzantion, 22, Leuven 2020, 297-298.

¹⁵ Белякова, Е. О значении учреждения автокефалии Сербской Церкви для славянских церквей. - В: Осам векова аутокефалије Српске православне цркве. Т. I. Историјски пут Српске православне цркве. Уредници В. Пузовић, В. Таталовић. Београд, 2020, 93-94.

¹⁶ Белякова, Е. О значении учреждения автокефалии Сербской Церкви для славянских церквей. - В: Осам векова аутокефалије Српске православне цркве. Т. I. Историјски пут Српске православне цркве. Уредници В. Пузовић, В. Таталовић. Београд, 2020, 96-97.

¹⁷ Fine, J. *The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest*. Michigan 1994, 48.

с Вълкан и по този начин да укрепи неговото положение – „Затова ние напомняме на твое благородие и те подканяме по-настойчиво да възстановиш мирните договори с любимия син – Вълко”¹⁸. Това писмо навежда на предположението, че в раздорите между Вълкан и брат му Стефан Неманя II (1196–1228), папата застава на страната на Вълкан¹⁹. Писмо на папа Иннокентий III до унгарския крал Емерих от 15 септември 1204 г. дава сведение, че цар Калоян оказва помощ на законния сръбски владетел Стефан Неманя II да си възвърне престола и провежда военна кампания срещу Вълкан и Унгарската корона: „ Ти пишеш обаче, че споменатият Йоаниций е завзел и държи земята, която твоят баща [Бела III] е дал зестра на сестра ти – гръцката императрица – и че като привлякъл на своя страна огромно множество езичници, опустошил жестоко земята на Сърбия, подчинена на твоята корона”.²⁰ Целта на оказаната военна помощ от страна на българския владетел може да се каже, че е с користни цели, тъй като по този начин Калоян желае да възпре унгарското разширение върху северозападните българските земи.

Причината сръбският жупан Стефан Неманя II да потърси сближение с папата да сключи уния през 1217 г. е продиктувана от политически и икономически съображения²¹, а не от религиозни, както постъпва и българският владетел Калоян. Крал Емерих е против сключването на съюз между Сърбия и Рим, тъй като това означава, че Унгария трябва да преустанови амбициите си за присъединяване на територии от Сръбската държава²², аналогично и към България. Православната църква на Сърбия проявила пълна самостоятелност и именно затова сръбските управляващи успявали да лавират между Източното и Западното християнство. Получаването на царска корона на Стефан Неманя от папа Хонорий III утвърдило международното положение на сръбската държава, така както направил и Калоян²³. Информация за контактите между папа Хонорий III и Стефан Неманя получаваме основно от посланието на хърватския летописец Тома Сплитски (1216 г.), в което става ясно, че Стефан Неманя изпраща посланици при папа Хонорий III, с молба да му изпрати кралската корона. В отговор на молбата му папата изпраща своя легат в Сърбия, който поставя кралската корона на сръбския владетел. Тези данни са леко допълнени от венецианската хроника на Дандоло. Липсата на други данни за преговорите не

¹⁸ Inocentii III papae et Caloiohannis regis. Epistolae – ЛИБИ III. София, 1965, 322.

¹⁹ Златарски, В. История на българската държава през средните векове. Т. III. София, 2007, 179.

²⁰ Inocentii III papae et Caloiohannis regis. Epistolae – ЛИБИ III. София, 1965, 352.

²¹ Јовић, М. Србија и римокатоличка црква у средњем веку. Крушевац 1994, 48.

²² Јовић, М. Србија и римокатоличка црква у средњем веку. Крушевац 1994, 48.

²³ Николов, Й. Папската политика в Сърбия в края на XII и началото на XIII в. – В: Годишник на Софийския университет. Философско – исторически факултет. Кн. 3 – История – Т. 60. София, 1967, 191.

позволява точно да се характеризират мотивите на курията за сключването на уния между Сърбия и Рим. Само най-общо може да се твърди, че укрепването на гръцките православни държави, очертани по това време на Балканите и Мала Азия, прави неотложна задачата Рим да привлече сръбския владетел в лагера на привържениците на Римската църква,²⁴ което е и напълно възможно с оглед политиката за присъединяване на Балкански държави към Западното християнство.

Събитията случващи се по натам в Сърбия по отношение на църковната политика са аналогични с тези в България и нейната църковна ориентация. От това следва, че в Сърбия сближението им със „силните за деня” т.е. Рим е по скоро формално и с главно политически цели.

Сближаването на Стефан Неманя с Рим се определя от политическата ситуация и когато тази ситуация се променя и Латинската империя отслабва, и коалицията, заплашваща Сърбия, се разпада, сръбският крал рязко променя политиката си, влизайки в отношения с основния противник както на Латинската империя, така и на папството в Близкия изток - Никейския император Теодор Ласкарис. След пътуването до Никея на брата на Стефан Неманич, Сава през 1219 г. е решено да се създаде автокефална архиепископия в Сърбия, начело със Сава, който е и е ръкоположен за „архиепископ на Пек и на цяла Сърбия от православния патриарх в Никея, като положението му е признато със синодален указ, издаден с властта на императора. Подобна стъпка означаваше разрыв с Рим, тъй като признаването на авторитета на православния патриарх в Никея било равносилно на отричането на легитимността на авторитета на латинския патриарх в Константинопол, зависим от папата. Практическото изпълнение на решението, прието през 1219 г., е в ущърб на интересите на Латинската църква на територията на Сръбското кралство.²⁵ Същата промяна на политиката, наблюдаваме в България при Йоан Асен II (1218 – 1241). Общото в политиката на папството към България и Сърбия било, че Рим има желание да ги подчини за да разшири своята хегемония на Балканите, да ликвидира еретическите движения, които се наблюдавали и в двете държави. Сключването на уния на Калоян и Стефан II Неман с Рим било продиктувано по политически фактори. На практика

²⁴ Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. Москва, 2007, 129-130.

²⁵ The Cambridge History of Christianity. Volume 5: Eastern Christianity. Cambridge University Press 2006, Jonathan Shepard - Byzantium and the west 1204-1453. 2006, 16; Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. Москва, 2007, 130; Белякова, Е. О значении учреждения автокефалии Сербской Церкви для славянских церквей. - В: Осам векова аутокефалије Српске православне цркве. Т. I. Историјски пут Српске православне цркве. Уредници В. Пузовић, В. Таталовић. Београд, 2020, 93.

самата уния не оказва чак толкова значително влияние върху догмите и култа на източната църква, а сръбската църква запазва своята самостоятелност и независимост от папството.

Грешно е заключението на Флоря, че съюзът с Рим е официален акт, който не донесъл съществени промени в традиционния религиозен живот на обществото. Според него и заради това дългото съществуване на такъв съюз в България не е придружен от сериозни вътрешни конфликти на религиозна основа. Ясно е обаче, че дори временното установяване на църковната зависимост от Рим не може да се случи в условията на дълбока враждебност на местното население към латинците. Историка не толкова точно, заявява, че съюзът с Рим не води до решаването на онези политически проблеми, които Балканските владетели преследват. Една от основните цели при обръщането им към Рим е създаването в техните страни на автокефални църкви. Такива стремежи са обяснени първо, с желанието за укрепване на суверенитета на страната. Второ – наличието на автокефалност дава възможност да се осигури висока степен на подчиненост на местната църковна организация на ръководството и контрола на местните светски власти в съответствие със стандартите, приети в страните от византийския кръг. Папството през XIII век, проявявайки стремеж да освободи Църквата от опека на светската власт, не би могло да допринесе за постигането на такива цели. Заради това владетелите на Балканите намират за необходимо да скъсат с Рим и да потърсят решение на този проблем в сътрудничество с врага на папството – Никейската империя. От друга страна, папството в политиката към южнославянските страни се сблъсква с противоречие, което не може да разреши. Като установява официални връзки със Сърбия и България, папският престол не посмява да ги запълни с тяхното истинско съдържание, очевидно страхувайки се от конфликти с различните слоеве на обществото и с владетелите. Следователно самата връзка между южнославянските страни и Рим остава крехка и може лесно да бъде прекъсната. Въпреки това контактите на южнославянските владетели с Рим имат благоприятни последици за техните страни, защото перспективата за по-сOLIDната им връзка с Рим подтиква главния наследник на Византия – Никейската империя, да признае независимостта на Българската и Сръбската църкви. Тези споразумения допринасят за пълното подновяване на отношенията между България и Сърбия с другите части на православния свят и това не би могло да не се отрази върху развитието на отношенията

между българското и сръбското общество към латинците.²⁶ Това мнение на Борис Флоря обаче не е особено точно и трябва да се разглежда с особена предпазливост.

Литература:

Златарски, В. История на българската държава през средните векове. Т. III. С., 2007 [Zlatarski, V. Istoriya na balgarskata durzhava prez srednite vekove. T. III. S., 2007].

Николов, Й. Папската политика в Сърбия в края на XII и началото на XIII в. – В: Годишник на Софийския университет. Философско – исторически факултет. Кн. 3 – История – Т. 60. С., 1967, 163-191. [Nikolov, Y. Papskata politika v Sarbia v kraaya na XII I nachaloto na XIII v. – V: Godishnik na Sofiyskiya universitet. Filososfsko-istoricheski fakultet. Kn. 3 – Istoriya – T.60. S., 1967, 163-191].

ЛИБИ III. София, 1965.

Белякова, Е. О значении учреждения автокефалии Сербской Церкви для славянских церквей. – В: Осам векова аутокефалије Српске православне цркве. Т. I. Историјски пут Српске православне цркве. Уредници В. Пузовић, В. Таталовић. Београд, 2020. [Beliakova. E. O znacheniiye uchrejdeniya avtokefalii Serbskoi Tserkvi dlia slavyanski tserkvi. V Osam vekova avtokefalie Srbske pravoslavnie tserkvi. T. I. Istoricheskie put Srbske pravoslavnie tserkvi. Yrednici V. Puzovich, V. Tatalovich. Beograd, 2020].

Dall'Aglio, F. Innocent III and South-eastern Europe: Orthodox, Heterodox, or Heretics? *Studia Ceranea* 9, 2019.

Fine, J. *The Late Medieval Balkans: A Critical Survey from the Late Twelfth Century to the Ottoman Conquest*. Michigan, 1994.

Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. М., 2007. [Floriya, B. Issledovaniya po istorii Tserkvi. Drevnerusskoe i slaviyanskoe Srednevekovye. M., 2007].

Nikolov, A. *The Medieval Slavonic “Dossier” of the Great Schism: Historical Narrations and Lists of Latin Errors among the Balkan Slavs. – Contra Latinos Et Adversus Graecos: The Separation Between Rome and Constantinople from the Ninth to the Fifteenth Century*. *Bibliothèque De Byzantion*, 22, Leuven 2020.

Јовић, М. Србија и римокатоличка црква у средњем веку. Крушевац, 1994.

Коматина, Ив. Црква и држава у Српским земљама од XI до XIII века. Белград, 2016.

Madgearu, A. *The Asanids: the political and military history of the second Bulgarian Empire (1185–1280)*. Leiden, 2017.

The Cambridge History of Christianity. Volume 5: Eastern Christianity. Cambridge

University Press 2006, Jonathan Shepard -Byzantium and the west 1204-1453.

²⁶ Флоря, Б. Исследования по истории Церкви. Древнерусское и славянское Средневековье. Москва, 2007, 141-142.

CONTACTS BETWEEN BULGARIA'S NEIGHBOR SERBIA AND THE ROMAN CHURCH

EKATERINA ANGELOVA

Summary: The relations between Bulgaria's neighbor Serbia and the Roman Catholic Church are of interest in order to draw a parallel with how Rome acts towards the Serbs in comparison with the Bulgarian problems. Innocent III's goal was to expand papal influence over the Balkan Peninsula and, accordingly, over the Eastern Christian Church. The difference, however, is that in Serbia, the policy of the Papacy has a conquering character and works against the interests of the Serbian population, as the missionaries sent by Rome robbed the wealth of the population, exploited it, and Catholic propaganda slowed down the development of Serbian culture and, accordingly, the affirmation of the Serbian nation. The success of this conquering policy of Rome was due to the fact that in Serbia at that time dynastic struggles were raging between the sons of Stefan Neman. The first documented contact between Innocent III and southeastern Europe dates from January 1199. Vucan sent a letter to Rome asking for the Pope's protection and for a legate to be sent to his lands. The registers reflect the gracious response of Innocent, who saw an opportunity to gain an ally on the eastern shores of the Adriatic and expand Rome's influence in the region.